

передбачає постійне підвищення кваліфікації працівників та мотивацію компетентних у своїй справі професіоналів.

Асортимент продукції та широта послуг є досить важливими складовими у наданні споживачем пріоритету певному закладу ресторанного господарства [1]. Окрім гарного сервісу, підприємство повинно пропонувати та зацікавлювати. Широкий вибір та його оновлення приваблює та змушує обирати саме цей заклад.

Наступним, не менш важливим фактором, є ціна [1]. Управління закладом ресторанного харчування повинно включати в себе постійний аналіз середнього чеку споживачів та розробку спеціальних пропозицій. Наприклад, певна система знижок, що викликає зацікавленість, або отримання приємних бонусів для гостей.

Другорядним, але теж значущим фактором вибору є зовнішній вигляд, що формує сприйняття закладу споживачем. Атмосфера пропонує емоції, приємні спогади та гарну обстановку, внаслідок чого у закладу з'являються постійні гості. Не зайвою є розробка та дотримання єдиної концепції закладом. [1].

В нинішній час актуалізувалася вимога щодо безпеки надання послуг закладом ресторанного господарства. По-перше, це дотримання закладом санітарних норм і правил. По-друге, - забезпечення безпечної взаємодії в умовах пандемії. У зв'язку з цим, а також браком часу постійно зростає кількість споживачів, що прагнуть звести до мінімуму контакти та обирають дистанційне замовлення страв, розрахунок і навіть обслуговування. [2,3].

Отже, знаючи, на що у першу чергу звертає увагу гість, ресторатор може здійснювати цільовий менеджмент і пропонувати нові рішення, які допоможуть у боротьбі за споживача.

Перелік посилань

1. Основні чинники, що формують конкурентоспроможність підприємств ресторанного господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5142>
2. Формування моделі PEST-факторів підприємств ресторанного господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_2/33.pdf
3. Сучасний стан та тенденції розвитку ресторанного господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kursak.com/suchasnyj-stan-ta-tendentsiji-rozvytku-restorannoho-hospodarstva/>

Пристрельська О. О., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Карпова І. Г., к. пед. н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка», irina.karpova.1962@ukr.net

РОЛЬ ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ

Розбудова будь-якої держави супроводжується процесом формування та розвитку національної свідомості громадян. Бо саме громадяни з високою національною свідомістю здатні побудувати суспільство, в основу якого були б закладені та постійно втілювалися демократія, толерантність та повага. Якраз такого суспільства потребує й Україна.

Приділяли особливу увагу вивченню цього питання такі науковці як В. Мисан, Г. Ващенко, Г. Михайлишин, Є. Зелінська, К. Баханов, Л. Кулішенко, М. Боришевський, М. Стельмахович, О. Кириченко, О. Пометун, О. Удод, О. Ющишин, П. Вербицька, П. Кононенко, С. Русова, Ю. Руденко, та інші. Хоча і сьогодні ця проблема є актуальною та потребує ширшого дослідження.

Національна свідомість являє собою «сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, в яких виявляються особливості життєдіяльності націй та

етносів» [1]. На сьогодні є дуже багато виділених чинників, котрі впливають на формування національної свідомості, одним з таких є ставлення до історії та культури своєї національно-етнічної спільноти. Адже саме знання свого минулого, своєї історії є фундаментом національної ідентичності, свідомості, самосвідомості. Тільки завдяки історичній пам'яті закладаються певні ідеали та принципи народу [2].

Велику роль відіграє історична освіта, адже завдяки їй молодь не лише вивчає певні дати та події, а й вчиться розуміти той чи інший історичний процес, висловлювати власну думку [3]. Тільки проаналізувавши минуле своєї нації, можна побачити досягнення її культури, освіти, політичної думки, а саме це й впливає на розвиток національної свідомості.

Важливими є як реальні факти історії так і різні міфи та легенди, котрі складав народ протягом свого існування. Завдяки їм можна дізнатися про певні національні надбання, які породжують патріотизм, незламність та завзяття у молодих серцях. Але тільки науково підтверджені факти можна піддати аналізу, критиці та зробити цінні висновки. Тому можна сказати, що рівень національної свідомості залежить від рівня освіченості населення країни [4].

Національна свідомість залежить від національної самосвідомості. М. Й. Боришевський визначає національну самосвідомість як «усвідомлення особистістю себе часткою певної національної (етнічної) спільноти та оцінку себе як носія національних (етнічних) цінностей, що склалися в процесі тривалого історичного розвитку національної спільноти, її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності» [5]. Тобто це ніщо інше, як відчуття приналежності до певного етносу, народу, нації кожного громадянина. За національною самосвідомістю приходять патріотизм, любов до Батьківщини, почуття національного та громадянського обов'язку. Є. Зелінська вважає, що основним фактором формування національної самосвідомості є саме історичний, адже лише історичні епізоди можуть призвести як до розквіту нації, так і навпаки до її занепаду [6].

Однією з функцій історичної освіти є закладання у сприйманні молоді чіткого образу історичного минулого свого народу, формування історичної пам'яті суспільства. Тому сьогодні історична освіта може стати чинником для продуктивного діалогу про минулі та сучасні проблеми суспільного розвитку [6]. Доведено, що в утворенні національної ідентичності молоді досить важливу та серйозну роль відіграють дисципліни саме історичного циклу, а також історія української і зарубіжної культури, культурологія та інші [7]. Для дітей молодшого віку засобами формування національної свідомості і усвідомлення себе справжніми громадянами є українська мова та література, народознавство [8].

Історичні знання та історична освіта вносять величезну частку у формування національної свідомості та самосвідомості громадян. Історія забезпечує безперервний зв'язок поколінь та дає можливість ніколи не забувати, хто ми є та про наші громадянські обов'язки. Завдяки знанням про українську боротьбу за соціальні, політичні і національні права молодь має уявлення про ціну, якою це було здобути, та розуміє важливість збереження досягнень наших предків. Головною функцією такої освіти є забезпечення громадян історичними знаннями та вміння їх аналізувати, критикувати, а потім робити логічні висновки, які можна залучити до вирішення головних проблем і питань сьогодення. Саме це формує національну свідомість та об'єднує громадян у націю.

Перелік посилань

1. Національна свідомість. Українська Вікіпедія.
2. Історична пам'ять Українська Вікіпедія..
3. Чупрій Л. В. Історична освіта як складова державної політики пам'яті. Політичний менеджмент: науковий журнал. 2011. № 4. С. 18-26. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/chuprii_istorychna.pdf.

4. Карлова В.В Основні фактори формування і розвитку національної самосвідомості. Державне управління: теорія і практика: електронне наукове фахове видання. 2010. № 2. URL: [http://academy.gov.ua/ej/ej12/t\[ts\]/10kvvrns.pdf](http://academy.gov.ua/ej/ej12/t[ts]/10kvvrns.pdf).
5. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість у громадянському становленні особистості. Київ: Беркут. 2000. 63 с..
6. Селищева І. А. Роль історичної освіти у формуванні національної свідомості. Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. 2016. №2. С. 60-65.
7. Ряшко О. В., Ряшко В. І. Формування національної свідомості як важливого чинника патріотизму у майбутніх працівників правоохоронних органів України. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. 2015. № 824. С. 398–404.
8. Каплуновська О. М., Кичата І. І., Палець Ю. М. Україна – моя Батьківщина: парціальна програма національно-патріотичного виховання дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 72 с.

Буряк А. П., здобувачка вищої освіти

Науковий керівник: Карпова І.Г., к. пед. н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка», irina.karpova.1962@ukr.net

ВПЛИВ МАС-МЕДІА НА ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ

Стрімкий розвиток технологій призвів до того, що сьогодні більшість людей отримують інформацію за допомогою мас-медіа. Фактично люди отримують не первинні дані, а вже скориговані відомості, висвітлені зі зручного для автора боку. Таким чином, засоби масової інформації не лише мають значний вплив на формування громадської думки, який зріс в останні роки, а й вміло з цією метою використовуються.

Характер впливу засобів масової інформації може бути інформаційним і соціальним [1]. Згідно з першим, дія на громадську думку людини відбувається за допомогою інформації, а згідно з другим – проявляється в процесі обміну певними даними під час спілкування. При цьому ставлення людини до отриманих даних може бути позитивним, негативним та нейтральним [4]. Найчастіше, коли люди дають власну оцінку певним фактам, вона є позитивною, якщо інформація відповідає власним переконанням людини. В іншому ж разі оцінка буде негативною або нейтральною.

Щоб викликати потрібну оцінку тієї чи іншої інформації у суспільства через засоби масової інформації може бути подана не точна або неповна інформація. Особливо це поширено в Україні. Згідно з результатами опитування USAID-Internews «Ставлення населення до ЗМІ та споживання різних типів медіа – 2020 р.», 77% громадян впевнені в існуванні дезінформації, розпізнати ж дезінформацію здатні лише 3% [3].

Найбільший вплив мас-медіа мають на підлітків, чия громадська думка легко піддається під тиском різних інструментів впливу мас-медіа. Серед таких інструментів розрізняють: переконання (використання аргументації), навіювання (маніпулювання емоціями, вірою та довірою громадян), наслідування (один з наймасовіших видів психологічного впливу), психологічне зараження (передавання емоцій), маніпулювання (тиск на аудиторію з метою отримання бажаного результату [4].

На даний момент дорослі намагаються вберегти молоде покоління від впливу мас-медіа. Це проявляється в заборонах з метою мінімізації взаємодії з небажаним контентом, а також в розгляді інформації з залученням багатьох джерел. Необхідність у таких заходах пов'язана з відсутністю у молоді навичок фільтрування даних. До внутрішніх фільтрів людини відносять її цінності, знання, досвід та інші [2].